

Uudiseid Läti puuviljakasvatajatelt

Eesti sordiaretajate saavutustega oleme kursis, aga millega rõõmustavad aednikke lätlased?

Läti õunapuuaedades 15% on suuremad kui üks hektar, seega saab sealt turuõuna. Ümmarguselt 800 majapidamist on kohandanud oma tootmise ärilisele ettevõtlusele. Valdavalt on nende aiapinnad 1–3ha, kuid on ka üle 15 ha suuruse aiaga talusid. Läti aednikud on enamasti üksiküritajad ja ainult vähesed on moodustanud kooperatiive.

Äriaedade õunasortidest on esikohal leedukate 'Auksis', mis on 2001. aastast ka Eesti soovitatud sortide nimestikus. Niisiis meilgi juba tuntud sort. Ka teised Läti äriaedade tähtsamad sordid – 'Sinap Orlovski' (Vene päritolu) ja 'Antei' (Valgevenest) on meile tuttavad.

Viimastel aastatel on palju istutatud veel üht Valgevene sorti – 'Alesjat', mille õunad säilivad kaua. Pikka aega säilivad ka Läti väga uue sordi 'Edite' õunad. Teiste uute "lätlaste", 'Dace' ja 'Gita' säilimisaeg jääb 'Auksise' omast lühemaks.

'Dace' punased magushapud õunad säilivad 3–4 kuud. Magus maitse on ülekaalus ja seda hinnatakse kõrgelt. Sort on vastupidav kärntõvenakkusele, õunad ei varise ja püsivad puul kuni ülevalmimiseni.

'Gita' üleni punased õunad võivad mõnikord olla ka ainult punasetriibulised, nende magushaput maitset peetakse väga heaks. Sort on kärntõvekindel. 'Gita' õunu saab juba sügisel süüa, kuid ka talveni säilitada. Mõned Eesti õunakasvatajad loodavad teda meilgi edukalt kasvatada.

Hoiatan siiski, et Eesti kliima jaoks ei pruugi Läti sordid olla küllalt talvekindlad. Minu väike kogemus 'Editega' näitas, et 2010/2011. a talv hävitas puu lumepinnani.

Pirnid, ploomid ja marjad

Läti pirnisortidest on meie soovitusloendist 'Suvenirs', mille talvekindlus jääb Eestis aretatud 'Peppile' siiski alla. Lõunanaabrite üks uuemaid pirne sai nimeks 'Figaro'.

Uued Läti õunasordid 'Dace' ja 'Gita' on üleni punased, väga hea magushapu maitsega ja kärntõvekindlad.

Lätis aretatakse ka aasia pirnist pärinevaid sorte, mis on meie jaoks lausa eksootika. Töö käib ka veini valmistamiseks sobivate sortidega, nende kest on tanniinirikas, andes joogile muskaadimaitse.

Kollase ploomi sõpru rõõmustavad lätlased oma uute sortidega 'Ance' (aretajate andmeil kaalub 30–45 g) ja 'Adele' (koguni 40–65 g). Punakasvioletne ploom on 'Sonora', tumevioletne 'Lotte'. Ärge siiski lootke, et nad Eestis küllalt talvekindlad on, nad pole seda Lätiski.

Marjasortidest on uuemad (aretatud 1984–2008) vaarikad 'Arta', 'Dita', 'Ina', 'Lina', 'Liene' ja 'Viktorija'. Parim must sõstar on 'Mara Eglite', mis sai nime aretaja järgi, kes hukkus kahjuks majapõlengus. Pure aiandusuuringute keskuses on aretatud väga saagirohke maasikasort 'Suitene'.

Lätlased on uhked selle üle, et nemad juurutasid maailmas uue puuviljakultuuri – ebaküdoonia – kasvatamise.

Tänavu antakse registreerimiseks üle ebaküdoonia sordid 'Darius', 'Rondo' ja 'Rasa'. Jaapani ebaküdoonia sobib söömiseks ainult töödeldult.

Lätlased patentisid suhkrustatud ebaküdoonia (kuivatatud) tü-

kikeste tootmise tehnoloogia. Seda toredat maiustust on hea kröbistada kommi asemel. Ebaküdooniast saab mitmesuguseid jooke ja muidki tooteid.

Eesti lemmikud Lätis

Läti õunaurijaid külastades sain teada, et meie vanematest sortidest on seal väga menüü 'Lembitu' ja 'Tiina', viimast kohtab äriaedades sageli. Ka 'Vahuri' maitset hinnatakse heaks, kuid tema välimus ei meeldi.

Suurimaid lootusi pakuvad 'Aule' ja uusaretis KK11. Mõlemast loodetakse tulevase äriaia sorte, katseid on juba alustatud.

Salatiõuna sorti 'Kuku' istutatakse sageli ilupuuks, aga ka siidri tegemiseks, milleks tema õunad on väga sobivad. Uudiseks on, et ka meie 'Riku' pälvib tähelepanu samal eesmärgil.

Polli uued sordid 'Liivika', 'Kallika' ja 'Kastar' äratasid esialgu suurt huvi, kuid Lõuna-Läti tingimustes on kahe esimese säilimisaeg liiga lühike, 'Kastari' õunad kipuvad aga karika juurest lõheneda. Praegu on Lätis tekkinud huvi 'Kersti' vastu.